

LOV S POMOCÍ KORMORÁNŮ

Odorik byl prvním Evropanem, který popsal rybolov s pomocí kormoránů⁴⁷⁸ v jižní Číně. Velmi přesně popisuje tuto praxi dosud živou v některých oblastech jižně od Dlouhé řeky⁴⁷⁹:

„Pak jsem cestou odtud skrze mnohé země a města, která trvala 18 dní, přišel k velké řece⁴⁸⁰ a tam jsem se přepravil do jednoho města, které leží přes tu řeku a má jeden most. A při vstupu na tento most mě jeden měšťan přijal ve svém domě jako hosta. A jelikož mi chtěl udělat radost, řekl mi: Jestli chceš vidět rybolov, pojď se mnou. A tak jsme oba přešli po mostě. I viděl jsem, že v jeho člunech jsou na bidlech přivázáni potápníci, jimž onen muž potom provázek krk ovázal, aby ulovené ryby nemohli spolknout. Poté do jednoho člunu umístil tři dostatečně velké kádě, jednu na před, druhou doprostřed a třetí na zád. Když to bylo učiněno, odvázal potápníky od bidel a ti se potápěli do vody a nacytili mnoho ryb, které sami ukládali do kádí. A tak se ony kádě rychle zaplnily. Poté muž sňal provázek z krku potápníků a dovolil jim znova se ponořit do vody, aby se nasýtili rybami. Když byli dostatečně nakrmeni, ptáci se sami vrátili. A tehdy je on znova přivázal k bidlům, kde byli předtím. A já jsem z těch ryb také pojedl.“⁴⁸¹

⁴⁷⁸ Pták, kterého Odorik nazývá *mergus*, má v současné odborné zoologické terminologii jméno *Phalacrocorax carbo sinensis*, kormorán velký eurasijský. Jako *mergus* se v současnosti označuje morčák (druh potápivých kachen).

⁴⁷⁹ Praxe lovení ryb za pomoci kormoránů se dodnes v Číně udržuje na více místech. Nejpopulárnější je v Jang-šuo na mělké řece Li-t'iang, ale můžeme se s tímto způsobem rybolovu setkat i v Su-čou ve východní Číně. Je zajímavé, že obdobnou praxi znají i na více místech v Japonsku, zejména na řece Nagara, kde má 1300 let dlouhou historii.

⁴⁸⁰ Jde pravděpodobně o řeku Čchü-t'iang, která se u Chang-čou, kam Odorik směřoval, vlévá do moře pod jménem Čchien-tchang-t'iang. Zmíněné město, které je v některých rukopisech označeno jménem *Belsa*, se nepodařilo identifikovat. Giorgio Melis uvádí, že by to mohlo být město Ťin-chua v Če-t'iangu – tímto městem protéká řeka vlévající se do Čchü-t'iangu. — MELIS (1983): 213.

⁴⁸¹ „*Transiens hinc in decem et octo dietis per multas dietas [sic! slovo evidentně navíc] terras et civitates, veni ad unum flumen magnum, ibique applicui ad*

Lov s pomocí kormoránů, jižní Čína.

unam civitatem, que per transversum istius fluminis erat sita, habens unum pontem. Et in capite huius pontis in domo unius civis hospicio me recepi. At ille volens mihi complacere, dixit ad me: Si vis videre piscari, transi mecum. Et sic ambo perreximus super pontem. Aspiciens ergo, vidi in brachiis (= barchis) suis mergos super perticas alligatos, quos homo iste uno filo ligavit ad gulam, ne captos pisces deglutire possent. Postea in una barcha posuit tres cistas satis magnas, unam in capite navis, aliam in media, tertiam in fine. Quod cum factum esset, dissolvit mergos a perticis, qui se submergebant in aquam et pisces multos capiebant, quos ipsimet in illas cistas reponebant. Et ita cistas omnes in brevi repleverunt. Deinde resolvit fila a collis eorum et eos in aquam abire permisit, ut ibi de pisciculis pascerentur. Cumque ad saturitatem comedissent, ad loca propria reversi sunt. Tunc ille iterato ligavit eos in perticis sicut prius. Ego autem de istis piscibus manducavi.“ — PRAHA, Knihovna Národního muzea, XVII.E.2., f. 8^a.

„MOŘE NEFRITU“

Významným dokladem Odorikovy návštěvy císařského paláce v Chánbalyku je bezpochyby jeho popis nádoby zhotovené z jednoho kusu nefritu: „*Uprostřed tohoto [paláce] se nachází velká nádoba, vyšší než dva kroky⁴⁸², která je celá z drahého kamene jménem merdacas. Je také celá po obvodu zdobená zlatem a v každém z jejích rohů je jeden zlatý had [= drak], který strašlivě otvírá tlamu. Tato nádoba má [na sobě] síť z velkých perel, jež z ní visí. A oka této sítě jsou široká na dlaň.*“⁴⁸³ Nádoba se dnes nachází v pekingském parku Pej-chaj, v části zvané Tchuan-čcheng (團城 *Tuánchéng*, „Kruhové město“), na místě dřívějšího mongolského hlavního města, západně od pozdějšího Zakázaného města. Odorik pozoruhodně přesně zaznamenává i její název – v jednotlivých rukopisech se liší pouze nepatrně (*merdacas*, *merdicas*, *merdochas* apod.). Celý název se dá interpretovat jako italsko-turkické kompozitum *mar di qaš*, tedy „moře nefritu“.⁴⁸⁴

V čínsky psaných pramenech se tato nádoba nazývá *Tu-šan ta-jü-chaj* (瀆山大玉海 *Dúshān dàyùhǎi*, „moře nefritu z hory Tu-šan“). Vysoká je 70 cm, průměr se pohybuje mezi 135 a 182 cm a hluboká je 55 cm. Nádoba o celkové váze 3 500 kg je vyrobena z jediného kusu černého nefritu. Dříve se uvádělo, že ji chán Chubilaj obdržel v roce 1265 darem od krále Barmy. Podle nových výzkumů tento kus nefritu (největší v Číně) pochází z bohatého naleziště v oblasti hory Tu-šan u Nan-jangu v provincii Che-nan

⁴⁸² *Passus* byla původně římská délková jednotka (dvojkrok) s hodnotou 148 centimetrů. Ve středověku se však v jednotlivých zemích velmi lišil. Vzhledem k tomu, že nádoba je vysoká 70 cm, *passus* zde odpovídá přibližně kroku.

⁴⁸³ „*In medio huius [palacii] est una magna pinna, altior duobus passibus, que tota est de precioso lapide nomine merdacas. Ipsa etiam tota est auro ligata et in quolibet angulo ipsius est unus serpens de auro, qui verberat os fortissime. Hec pinna recia habet de perlis magnis que pendent ab ea, qua recia sunt lata ad unum palmum [...].*“ — PRAHA, Knihovna Národního muzea, XVII.E.2., f. 8vb.

⁴⁸⁴ *Kaš* (ujgursky *qaš*) je původně ujgurské slovo pro nefrit, objevující se například ve jménu města Karakaš (dosl. Černý nefrit) a jménu řeky Jurungkaš (Řeka bílého nefritu), se používalo i ve staré mongolštině (*qas*).

Detaily „Moře nefritu“ (čínsky *Tu-šan ta-jü-chaj* 濟山大玉海 *Dúshān dà-yù-ìhǎi*, „moře nefritu z hory Tu-šan“) v pekingském parku Pej-chaj, v části zvané Tchuan-čcheng (*Tchuan-čcheng* 團城 *Tuánchéng*, „Kruhové město“), na místě mongolského hlavního města.

a původně vážil 5 tun. Roku 1265 ho Chubilaj nechal opracovat do dnešní podoby a dovézt do hlavního města. Strukturou se nefrit z naleziště v nanjangském Tu-šanu blíží barmskému nefritu.⁴⁸⁵

⁴⁸⁵ Blíže viz DE BIASIO (2003); DE BIASIO – TESTA (1998).